

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
Університет державної фіскальної служби України

TAX
CONGRESS

ЗБІРНИК ТЕЗ ПОДАТКОВОГО КОНГРЕСУ

“Управління публічними фінансами та проблеми
забезпечення національної економічної безпеки”

12 ГРУДНЯ 2019 | М. ІРПІНЬ

СЕРІЯ «ПОДАТКОВА ТА МИТНА СПРАВА В УКРАЇНІ»

*Серію «Митна справа в Україні» засновано в 2001 р.
Її продовженням є серія «Податкова та митна справа в Україні»,
яку започатковано в 2015 р.*

Редакційна колегія:

Пашико П. В., д.е.н. (голова)

Бережнюк І. Г., д.е.н.

Деркач Л. В., к.ю.н.

Крисоватий А. І., д.е.н.

Мазаракі А. А., д.е.н.

Ченцов В. В., д.н.держ.упр., д.іст.н.

Панель 7

«БАНКІВСЬКА СИСТЕМА. ФІНАНСОВІ РИНКИ»

Богріновцева Л. М., Венгуренко Т. Г. ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	537
Боднарчук О. Г. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ЯК ЗАПОРУКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	541
Боднарчук О. І. СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ...	545
Вергелюк Ю. Ю., Діденко Л. В. РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ ЯК ЧИННИК ЗБІЛЬШЕННЯ ЙОГО ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ.....	549
Верьовкін В. В. ВАЛЮТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ.....	553
Вінокуров Я. О. ПОДАТКОВИЙ ФАКТОР ЛІКВІДНОСТІ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	557
Воленко В. Г. ФІДУЦІАРНІ РИЗИКИ ПРОВЕДЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	561
Воронкова О. М. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПОДАТКОВИМИ РИЗИКАМИ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ.....	565
Галамага С. В. СУЧАСНИЙ СТАН ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	568
Гончарук В. Л. ЗАГРОЗИ ВИКОРИСТАННЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ НА ШКОДУ НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ.....	572
Дробязко А. О. ПРОГАЛИНИ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ СПРОМОЖНОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ.....	576
Клюско Л. А., Москаленко Н. В. ОПОДАТКУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ.....	581
Коваленко Ю. М., Коваль І. А. ЗМІНИ В ОПОДАТКУВАННІ ДОХОДІВ ВІД ФІНАНСОВОЇ ТА СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ РИНКАХ.....	584

Вергелюк Ю. Ю.,*канд. екон. наук,**доцент кафедри фінансових ринків,***Діденко Л. В.,***канд. екон. наук, доцент,**доцент кафедри фінансових ринків,**Університет ДФС України, м. Ірпінь,**Україна*

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ ЯК ЧИННИК ЗБІЛЬШЕННЯ ЙОГО ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

В нормально функціонуючій економіці ринок страхових послуг ефективно виконує кілька загальноекономічних функцій. По-перше ринок страхових послуг є ефективним механізмом мобілізації та трансформації заощаджень населення у капітал. По-друге, за допомогою страхового ринку здійснюється перерозподіл фінансових ресурсів у економіці. Зокрема, в частині переходу мобілізованих коштів від населення у реальний сектор економіки. По-третє, якщо ринок працює злагоджено – то виконується функція страхового захисту. При цьому, якщо страховий ринок працює злагоджено в цілому, то відповідно, усі ці функції виконуються ефективно. Якщо ж порушується виконання відзначених функцій – це є індикатором присутності системних проблем на ринку.

Розвинені економіки демонструють все більше нарощення ринків послуг та їх перевагу над товарними ринками. Відповідно, результати їх здійснення підлягають оподаткуванню і створюють чималі джерела наповнення бюджетів країн. Страховий ринок не є виключенням. Проте, серед країн що розвиваються, до яких належить і Україна, ринок страхових послуг не є гармонійною інституційною складовою фінансової системи із злагодженим виконанням покладених на нього функцій. Попри те, що ринок страхових послуг займає перше місце серед ринків послуг небанківських фінансових посередників, його частка порівняно із банківським сектором фінансово ринку України залишається мізерною. При цьому, на ринку присутні страховики, що досить довгий час провадять свою діяльність та успішно реалізують страхові послуги.

Податковий потенціал ринку страхових послуг являє собою фактично сплачені податкові платежі до державного та місцевих бюджетів, а також можливу суму збільшення податкових надходжень від збільшення бази оподаткування. Досить легко оцінити суму сплачених податків страховими компаніями. Відзначимо, що найбільше страхове навантаження для страховиків несе саме податок на прибуток. Страховики сплачують податок на прибуток за ставкою, визначеною відповідно до пункту 136.1 статті 136, та податок на дохід за ставкою, визначеною відповідно до підпунктів 136.2.1 та 136.2.2 пункту 136.2

статті 136 Податкового Кодексу [1]. Розмір ставки податку на прибуток становить і 18%.

У табл. 1 наведено дані що відображають динаміку сплати податку на прибуток страховими організаціями та їх філіями в Україні у 2016 – 2018 рр. Так, динаміка абсолютного розміру сплаченого податку на прибуток є мінливою і в 2017 році в порівнянні із попереднім періодом демонструє зменшення. За підсумками 2018 року показник дещо зріс. Проте, частка у загальних податкових надходженнях залишається мізерною. У 2018 році частка сплаченого страховиками податку на прибуток становить лише 0,14 %. Це свідчить про необхідність реформування системи державного регулювання та нагляду за страховою діяльністю з метою не лише стимулювання його розвитку, а й збільшення його податкового потенціалу.

Таблиця 1 – Частка податку на прибуток сплаченого страховими організаціями у податкових надходженнях до Державного бюджету України у 2016 – 2018 рр.

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Податкові надходження, млн. грн.	503875,8	605647,0	716566,1
Податкові надходження від сплати податку на прибуток страховими організаціями, млн. грн.	946, 6	837,3	1005,8
Частка податкових надходжень від сплати податку на прибуток страховими організаціями у загальні структурі податкових надходжень, %	0,19	0,14	0,14

Джерело: складено авторами за даними [2].

Відзначимо, що з 01.01.2019 набули чинності зміни, внесені Законом України від 23 листопада 2018 року № 2628-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів» [3] до Податкового кодексу України, зокрема стосовно оподаткування доходу страховиків.

Відповідні зміни стосуються фінансового результату до оподаткування податком на прибуток підприємств страховика. З 01.01.2019 такий фінансовий результат збільшується на позитивну різницю між сумою будь-яких виплат (винагород) страховим посередникам та іншим особам за надані послуги щодо укладання (продовження) договорів страхування та сумою нормативу витрат на виплати страховим посередникам, розрахованих за методикою, визначеною уповноваженим органом, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Окремий аспект збільшення об'єкта оподаткування податком на прибуток страхових компаній є свідченням пошуків джерел збільшення податкового

потенціалу ринку страхових послуг. При цьому, варто звернути увагу, що другим важливим складником податкового потенціалу ринку послуг є можлива сума збільшення податкових надходжень, яка залежить від ряду чинників та є малопрогнозованою величиною. Проте, підкреслимо, що будь-які зміни у системі державного регулювання, що впливають на збільшення результатів здійснення страхової діяльності та збільшують об'єкт оподаткування можна вважати чинником збільшення податкового потенціалу.

Чимало зловживань на ринку страхових послуг України підкреслюють можливості збільшення податкового потенціалу. Так, за підсумками 2018 року, серед топ-10 страховиків, що провадять свою діяльність на ринку, та як підкреслюють практики, неактивно провадять маркетинг власних послуг, перебувають «малознані» страхові компанії. Серед таких страхових компаній СК «Кремінь» обсяг страхових премій якої складає 3,804 млрд. грн., «Актив-Гарант» – 3,135 млрд. грн., «Уніка» – 1,703 млрд грн, «АХА Страхування» – 1,679 млрд. грн. Для прикладу, переглянувши звітність цих страхових компаній, у СК «Актив-Гарант» перестрахові премії складають 96,2% та відсутні страхові виплати. Майже усі страховики, що входять у топ -10 за підсумками 2018 року в середньому 90% страхових премій розміщували у перестрахованні, використовуючи схему оптимізації оподаткування. Відповідно, при мінімальних страхових виплатах, або ж при їх відсутності – актуалізується питання державного регулювання та нагляду за діяльністю страховиків.

В цьому руслі підкреслимо, що 12.09.2019 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» [4], який кардинально змінює інституційну систему державного регулювання фінансового ринку в цілому та ринку страхових послуг зокрема. Усі повноваження щодо регулювання ринку страхових послуг України поступово переходять до НБУ, що на думку авторів збільшує можливості врегулювання проблем.

Отже, сьогодні ринок страхових послуг України не в повній мірі реалізовує покладені на нього функції, що стає першопричиною не реалізованого податкового потенціалу цього сегменту. Податкові надходження до бюджету від страхових організацій є дуже низькими, що відображає стан тенденцій на ринку, який фактично не розвивається. Вирішення цих проблем, на нашу думку, перебуває в площині реформування системи державного регулювання, що підтверджується наведеними прикладами.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>(дата звернення: 09.12.2019р.).
2. Річні звіти про виконання Державного бюджету України. Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (дата звернення: 09.12.2019р.).
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів: Закон України від 23.11.2018 № 2628-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2628-VIII> (дата звернення: 09.12.2019р.).
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.09.2019 № 79-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20>.

Мережеве електронне видання

**УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ
ФІНАНСАМИ ТА ПРОБЛЕМИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

*збірник тез Податкового конгресу
(м. Ірпінь, 12 грудня 2019 року)*